

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foia
să se adreseze la: Re-
dactiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.

Anul XVII

Blaj, 12 Martie 1907.

Numărul 10

Conferința Episcopopească.

Escelenția Sa Mitropolitul *Victor*, cum am amintit deja, a convocat pe Joia trecută pe Prea Sfinții Episcopi diecezani, împreună cu inspectorii școlari, spre a se sfătui asupra poziții, ce au să ieie față cu proiectul școlar a contelui Apponyi, prin care se vatămă așa de mult drepturile bisericeii întru susținerea școalelor populare.

La grațioasa chemare a Mitropolitului a răspuns Preasfinț. Episcop *Demetriu* al Orăzii, care a venit, însoțit de canonicul M. Nyes și Preasfințitul Episcop *Vasile* al Lugojului, care a venit cu canonicul prelat Ioan Boroș. Preasf. Episcop *Ioan* al Gherlei și-a scuzat absența și a trimis pe can. Ioan Georgiu.

Afară de cei înșirați, Escel. Sa Mitropolitul a mai invitat la conferință pe membrii Veneratului Capitul mitropolitan, pe Silvestru Nestor directorul școlii de fetițe și pe protonotarul Iacob Popa.

Sedințele s'au ținut Joi și Vineri înainte și după amiază.

Conferința a hotărât să trimită la Casa deputaților, la a magnaților și la Regele apostolic o reprezentațiune contra proiectului de lege prezentat de ministrul Apponyi.

În această reprezentațiune să cere, ca proiectul de lege să fie retrimis Ministrului de culte și instrucția publică, spre a-l prelucra astfel, încât îmbunătățirea lefilor învățătoarești să se facă din Cassa statului, fără ca prin aceasta să fie lipsite bisericile de drepturile cari până acum le-au avut asupra școalelor, în ce privește aplicarea și disciplinarea învățătorilor, dreptul autorităților bisericești de a aproba ele înseși manualele didactice și de a statori planul de învățământ în școale și fără de a se lua toate celealalte drepturi cari până acum le-au avut autoritățile bisericești pe baza articolului de lege XXXVIII și XLIV din 1868 în ce privește limba de propunere română în școalele bisericeii române unite

Reprezentațiunile au fost subscrise de Arhieriei prezenți și de inspectorii școlastici ai celor patru dieceze și înaintate la locul competent.

FOIȚĂ.

În clasa cultă.

— povestire originală, scrisă pentru „Unirea”
de Ioan Agârbicean.—

(Continuare.)

5

Ceea ce a întrebă cunoscutul la casină, aveă să urmeze în curând. Avocatul Muntean, într'o bună dimineață îi spuse lui Barbu că-l oprește la prânz. Barbu mulțămî scurt și-și văzū mai departe de lucru. Îi venia, așa dintr'odată, în minte tot ce i-a spus Almășan despre familia aceasta, și se simțea pentru întâia oară în viața lui că trebuie să facă ceva, ce nu i-ar plăcea.

La amiază se duse cu dl avocat în cealaltă casă. Nici nu băgă de seamă, că acesta-l privește odată întrebător, când a văzut că Barbu vine așa cum a lucrat în cancelarie. — Acoeaș privire întrebătoare i-o aruncară și doamna și domnișoara.

Dar prânzul începū, și el băgă acum mai de multeori de seamă cum îi privesc mânele rocului scurt, cam roase de atâta scris. Adecă, de aici toate privirile acelea curioase! Îi trecuse orice voie de mâncare, și ar fi voit să le privească odată cu toată puterea disprețului său, și să iese pe ușe. Adecă el muncește să-și poată face un loc în lume și să ajutere pe ce-i de-acasă, muncește cât îl ajung puterile, și-n gândul și inima lui trec vedenii curate, ideale, depărtate de acest pământ nemernic, și ele se simțesc ofenzate că dânsul nu s'a prezentat în negru! Lui Barbu îi părū un gând așa de josnic acesta, așa de nepotrivit cu sufletul unui om, încât nu le mai învrednici de nici o privire cât a ținut prânzul.

Adecă acestea-s simțuri fine, culte! Pentru acestea se încovoie părinții sub povara greutăților purtându-și copiii la școală, ca să sporească aceasta clasă ce-și zice cultă!

Tot ce s'a urmat sub prânz pentru Barbu a fost un vis urât. Femeile, se vede băgând ceva de seamă, au pornit o con-

versație cu mofturi despre vre-o trei-patru familii românești din oraș. Nu aflau nici cât e negru sub unghie bun în ele, ci dimpotrivă. Și dacă acelea familii ar fi într'adevăr atât de negre cum le zugrăvesc acestea două guri de mure, n'ar fi vrednice, într'adevăr, decât să le învăli în cătran să arză. Nime nu știe înnegri mai bine ca cel ce însuși e negru ca dracu. Barbu după cum le-a văzut că încep, eră convins că de-ar fi ținut prânzul mai mult, ar fi luat toate familiile din oraș pe rând.

Dar așa a scăpat, c'o hotărâre nestrămutată: Încă în ziua aceea se mulțămî de scris în cancelaria dlui Munteanu. Acesta rămase înlemnit.

— „Bine dle Barbu, mi-ai zis vreodată că ceva nu-ți place, nu mi-ai cerut niciodată o plată, și mare. Pentruce nu mi-ai spus nimic?”

— N'aveam ce-ți spune dnule avocat. Mi-a venit în mie așa să mă duc. Ști dta că dacă-mi pun odată ceva în gând, nu mă mai abate nimeni.”

Adunarea poporală.

De mult nu s'a ținut la Blaj o așa de frumoasă adunare de popor. Cu tot timpul nefavoritor, frig și ninsoare, preste 3000 de persoane au umplut vasta piață din fața sfintei Mănăstiri, grăbind să-și alătore și ei glasul de protestare, contra noului atac, ce se plănuiește înotriva noastră.

Ar fi să facem cunoștință din nou cu procurorul, dacă am depăna firul gândirii, ce ne-a inspirat această zi, și ne-a deșteptat vederea acelor mii de oameni, cari în frunte cu preoții și învățătorii lor au venit la Blaj, să-și recorească sufletele la cuvintele calde și sincere ale conducătorilor. Au priceput acești țărani în simplitatea gândirii lor, că e vorba de ceva lucru mare, de ceva neobicinuit, dacă fruntașii Blajului îi cheamă la consfătuire în fața acestei sfinte biserici, martoră atâtor momente de însufletire națională.

Și au venit toți câți au putut, pacinici și liniștiți, cum e firea Românilui, și cu sete și cu drag ascultau la povețele ce li-se dădeau.

Eră vorbă de cea mai scumpă avere a noastră: de limbă, care e primejduită, de copiii nostri, cari vor fi crescuți în străine graiuri și cu străine învățături, de școala

noastră, care își va pierde caracterul său confesional și românesc, — și acest țaran blăjin, — neînfricat de patrulele de gendarmi, pe cari îi întâlneau la tot păsul și-i zăreai pe la răspântii, — cu inima liniștită, că-și împlinește o datorință sfântă, a stat două ceasuri în frig și nea, ascultând cuvintele entusiaste și înțelepte ale „domnilor“ dela Blaj.

Aproape în acelaș timp cu Preasfințitii Arhieriei ai bisericii unite, Blajul a adunat la sinul seu pe țărani satelor învecinate, ca împreună sfătuindu-se să-și spună și ei gândirea: că nu e bine, că nu se dă fiecărui bărbat dreptul de vot, că nu e omenesc acum în veacul libertăților de tot soiul, a nu îngădui, pe cei ce știu purtă condeiul, ca să-și spună păsul ce-i muncește și să strige contra celor ce-i nedreptătesc și mai pe sus de toate, că e grozav, a nu lăsa pe un popor să se instruiască în limba lui, între marginile legii, în alipirea cătră tron și în dragoste cătră pământul străbun.

Și Blajul și-a spus cuvântul în chip demn și cinstit, cât persoana officioasă prezentă s'a simțit îndemnată a felicită pe vorbitori.

E rândul celorlalte centre să imiteze această înălțătoare pildă și

până mai e vreme, să-și ridice glasul de protestare.

Dar să lăsăm să urmeze raportul despre această adunare.

* * *

Punct la 11 oare apare de pe trei strade șiruri compacte de țărani, cari în șir militar, cu preoții și învățătorii lor împreună, având frunză de brad sau de mușcată la căciulă, să înșirue în bună ordine în fața terasei Catedralei. O mare de capete. Prezenți: aproape întreg Capitlul, toți preoții din gremiu, adv. Patița din Alba-Iulia, adv. Tripou din Bistrița, adv. Oltean din Ludoș, 10 tineri universitari din Cluj, în frunte cu Voicu Nițescu, toți preoții și învățătorii din satele învecinate, câțiva din depărtări mai mari, multe dame, cari nepăsătoare rabdă frigul aspru.

Se constituie biroul: prezident e aclamat *Dr. Alesandru Pop*, notari: *Dr. Dănilă Szabó* și *Dr. Ioan Bălan*. De față protopretorul *Simonffy Alajos*.

Di dr. Pop ocupă prezidiul și într'o ninsoare deasă salută pe cei prezenți, mulțumindu-le cu toată căldura, pentru viul interes, ce-l arată față de acelea chestiuni, pe cari guvernul vrea să le resoalve în timpul cel mai scurt și cari pe noi români ne privesc foarte deaproape. Aduce la cunoștință, că sunt trei puncte puse la ordinea zilei, cari se vor desbata: 1. Sufragiul universal; 2. Libertatea de presă; 3. Proiectul reformelor școlare, urmând la sfârșit proiectul de rezoluțiuni.

La primul punct, se dă cuvântul dlui *Dr. Laurențiu Nestor*, avocat. De pe locul acela sfânt, de unde a răsunat glasul deștept-

Munteanu își aduse aminte de hotărârea lui când n'a vrut să-i primească iscălitura cambului, și n'a mai stăruit. Dar îi venia foarte greu să nu mai stăruiască. Se deprinse cu Barbu, încât se mânia și numai la gândul că va rămânea iar singur. Alt cancelist ca Ilie nu-și mai află. Aceasta o știă bine dlui, dar mai știă și altceva. De când băgă de seamă ce om de ispravă e Barbu își puse și el un gând, pe care-l vedeă pân'acuma ca scos la liman. O nepoată de-alui, fata unui frate ce-a fost medic, ar fi câștigat un om de aur în Barbu. Fata-i orfană, și chiar în zilele acestea eră așteptată să vină la dânsul, să locuiască aci. Cum să-l poată lăsa chiar acum să plece?

— „Dacă nu-ți mai place dle Barbu, poți să mergi, dar crede-mă nici într'alt loc nu va fi mai puțin de scris, ori mai mare plată. Cel puțin însă mă încred în cinstea D-tale și știu că nu vei merge, pânăce nu-mi voiu căpăta alt om în loc.

— Aceasta-i datorința mea dle avocat. Ce-s dator fac, să știu că sfarm pietri.“

În după amiaza aceea a scris și n'a scris. Părea că-i frânt ceva în el, ce nu-l lasă să poată fi cu băgare de seamă, să scrie șirul oblu, să-și ție trupul pe scaun. Câte-odată-i părea că masa de scris se clatină, ș'apoi începe să se învârtă cancelaria întreagă. Sara nu mai merse la cină, ci întră de vreme în odaia lui.

Numai târziu cum stă îmbrăcat trântit în pat, gândurile începură să i-se înșire limpezi, gânduri grele, și așa de amare de par'că le simțea gustul.

Îș vedeă trecerea sa prin gimnaz ca o undă grabnică de lumină. Câteva cuvinte calde a profesorilor de atunci, îi deschiseră mai întâi orizonturi largi gândurilor sale, mergându-i drept la inimă. Tinta ce-o poate avea un om în lume, el o văzuse limpede când termină gimnazul. Drept că eră și mai în vrâstă ca alții, și priceperea sa ușoară îi lăsa destul timp ca să cetească. Profesorii se mândreau cu el, și-l puneau de model altora. Nici un gând dintre cele ce se tiră pe pământ nu l'au îndemnat să meargă la universitate, și numai dorința de-a putea ajuta mai bine, trăind în viață. Anii cei doi petrecuți departe în străini i-se păreau întunecați, numai ceva lumină în cuprinsul lor: voiața lui nestrămutată. A fost totdeauna de convingerea că învățătura trebuie să-l înalte pe om, să-l ridice peste punctul amărit de-a vedeă viața omului de rând. Mergea așa de departe în judecățile lui, încât credea că patimile joshnice scad, cu cât este cineva mai cu multă știință, mai „cult.“ — Dar, încă în lunile celea dintâi, când Iuliu Popescu îi spuse c'a primit bursa, îi veni presimțul acela urit, ce-l înfioră, și pe care abia acum putea să-l înțeleagă în tot cuprinsul lui. I-se arată într'altă lumină oamenii aceia pe care el îi credea desbrăcați

de orice patimă. Petrecerile cunoscuților, colindările „câpăilor hămesiți“ cum îi venia să le zică, dar mai ales purtarea acelor „intelligenți“ străini, cu cari avuse daraveri pân'a stat la universitate, întăreau tot mai mult lumina aceasta nouă. Dar atunci avea un punct de razim, și Barbu rămânea tare: tinerii aceia încă n'au ajuns la minte, iar cei cu minte, cari se arătau așa răi față de el, n'au fost de nația lui. Nezmintit altcum vor înțelege ai nostri ce însemnează a avea o cultură, a te ține de lumea cultă. — Dar razimul acela se surpase acum în inima lui Barbu, și i-se pără că și când s'ar fi pierdut toată ținta, toată fericirea vieții lui. Adecă pentru aceea să te trudești, mâncându-ți sănătatea, — jumătate din viața ta ca să ajungi între astfel de oameni, a căror cea dintâi grijă e să înegrească pe vecinul său? Pentru aceea să cheltue atâta putere de ban, cu educația, ca'ntr'un oraș unde e destulă lume cultă românească, să treacă un an și să nu știe nimeni că trăiesc acolo, să nu se aprindă odată focul sfânt al însufletirii pentru durerile nații din care am ieșit cu toții? Să nu fie vrednice de-o singură discuție, din partea celor cari înțeleg, despre chestiile cari taie în drepturile poporului nostru? Să fi ajuns cu învățătura acolo să-ți prețuiască o doamnă prețul după haina ce-ți acopere lutul, și să fie crescută și domnișoara tot în chipul acesta? — Cum se va mai strădui el să-și gate drumul pentru a intra într'o

tător a lui Bărnuc, salută oratorul mulțimea. Eră o clipă solemnă. „Vă salut pe voi frați români, cari ați venit aici pe pământul acesta sfânt, unde înainte cu 59 ani, la 3/15 Maiu 1848, s'au adunat părinții noștri, ca să-și deie mâna și să jure în fața cerului, că vor lupta pentru desrobirea lor și a noastră. Vă salut pe voi, că în timpul acesta greu, ați venit să vă spuneți cuvântul vostru la toate acelea reforme, pe cari vrea să le resoalve acest guvern, și cari ating viața noastră de popor foarte deaproape“.

Trece apoi la chestiunea votului universal, spune, cum guvernul actual și-a luat angajamentul de a rezolva în spirit democratic și arată cum înțeleg guvernul spiritul acesta democratic, și cum intenționează, ca dreptul acesta de vot să-l deie numai aceluia, cari știu scrie și ceti ungurește. În fața acestui atentat noi trebuie să protestăm.

„Guvernul așa să vede, că toate drepturile câte le avem, vrea să le facă pendente dela cunoașterea limbei magiare. Noi ne jertfim sângele nostru, ne jertfim averea noastră pentru țară. Când vă duce feciorii în cătane, oare întreabă-i că știu ungurește? Când vă cere bani în dare, oare întreabă-vă că știți ungurește? Iară când e vorba de a-vă recunoaște drepturile, pe cari toți cetățenii țării le au, atunci să vă întrebe de știți ungurește ori ba? Ce ziceți voi la acestea?“

A răspuns puternic, respicat, poporul. A protestat. „Vrem să trăim ca Români!“

Și oratorul spunea înainte un șir întreg de adevăruri, cari ustură, pe ceice vreau să le calce în picioare.

„Avem o mână de deputați în dietă, când după numărul nostru ar trebui să avem de zece ori atâția!“

Și oratorul termină între nesfârșite aplause, ca un protest comun, contra chipului

cum actualul guvern ar vrea să resoalve legea electorală.

Tot la punctul 1, vorbește și Dr. Ioan Sâmpălean. Dsa laudă hărnicia preoților, cari prin învățăturile lor susțin moralitatea în popor, temelie cea mai puternică a fiecărui stat; laudă silința învățătorilor, cari luminează mlădițele tinere lor încredințate; înalță mai pe sus de toate munca cinstită, plină de nădejde a plugarului, care cu sudori de sânge își asigură traiul vieții. Constată însă în acelaș timp, că o parte însemnată din truda plugarului sboară departe peste graniță, și se îngrășe alții din sudoarea lui; fiind bietul plugar în situația negrului din Africa, care își dă aurul englezului pe obiecte scilpitoare de aramă. Cauza apoi, că acești trei factori: preotul, învățătorul și agricultorul, — din cari constă cu deosebire adunarea din fața vorbitorului, — n'au parte din o fericire temporală, o află cu deosebire în lipsa de conștiință despre drepturile sale. Că drepturile ajută nu celor cari dorm, ci celor cari sunt treji. Accentuează, că fiind tare vast câmpul drepturilor, îi este cu neputință, ca să reflecteze la toate. Să restrânge singur la puterea legislativă, arătând, că după ce legilor aduse trebuie să ne supunem, dacă nu pentru consecință în toate cazurile, cel puțin pentru ordine. În legislativă influențează poporul prin votul său, care trebuie să fie *universal și secret*. Drept motiv pentru *votul universal și secret* aduce legea creștină, care nu are nici un paragraf, ce i-s'ar împotrivi; apoi dreptul firei, care, dacă dă drept masei de avere, pământ, vite, etc. cu atât mai vârtos trebuie să deie brațelor vâjnoase, fără de cari masa de avere nu ar avea nici un pret, — și în urmă mesagiul de tron al Majestății Sale, care la deschiderea dietei din 1906, lăsând să se revizuiască legea electorală, pondul principal în acea revizuire se află a

fi cu introducerea *votului universal și secret*; precum și glasul puternic, constatat și bine primit în societate a partidului independist, care dela înființarea sa a stăruit mult pe lângă *votul universal și secret*.

Drept încheiere afirmă, că nici o ființă nu este vrednică să vadă lumina zilei pe un pământ, pe care nu-l iubește, arătându-și iubirea față de acel pământ, cu deosebirea prin consecința despre drepturile sale, care e o sabie cu mult mai ascuțită, decât cea de metal.

Vorbitorul a fost mult aplaudat!

La punctul 2 din program vorbește dl Aurel Ciato, redactorul dela „Revista politică literară“. Vorbirea dsale asupra libertății de presă, spusă în un ton puternic și cu fraze împodobite electrisează pe ascultători cari subliniază cu dese și îndelungate aclamări acest frumos discurs.

„Ne-am întrunit aci, pentru ca să tălmăcim pe înțelesul tuturor, rostul ființii noastre, așa cum Dumnezeu ne-a creat, că ne-am deschilinit, așa cum marele împărat Traian ne-a sădit pe acestea plaiuri, așa cum toată conștiința noastră ne-o spune, că vrem să fim, și că trebuie să fim“, și continuând acest fir de idei, spune cum pentru dreptul gândirii și a înveșmântării celor gândite, pentru libertatea cuvântului și pentru libertatea de a scrie, „s'au dat lupte mari și grele, s'au scurs râuri de sânge“. Cu vremea și cu înaintarea omenimei, „bărbați luminați au început să înțeleagă, că aceste libertăți nu sunt numai pentru binele singuraticilor, ci ele sunt cea mai puternică garanție, pentru înșasi ființa statului“. Și înșirând câteva din chemările unei prese libere, oratorul ne arată, că fără presă liberă nu se poate controla mersul afacerilor publice, nu se pot apăra libertățile publice contra volnicilor și abuzurilor de putere. Ei bine, actualul guvern

astfel de viață? Puterea ce i-a întărit inima până-acuma de unde o va lua?

Afară vântul vjhea, plin de șueră, câteodată se mulcomea cântând subțire și răgușit arii desnădăjduite. Apoi se involbură de-odată, stând să iee coperișul căsii în slavă. Eră întunec să nu-ți vezi mâna, dar Barbu nu-și aprinse în noaptea aceea nici o lumină. Căci și lumina ce-i întăria gândul mai înainte scădea mereu, numai în restimpuri, adunându-și puterile, se făcea ca o limbă de flacără ce bate în stângere.

(Va urmă).

Chestii contimporane.

VII.

Raționalismul religios la noi.

II.

Toate relele își au leacul lor, așa și criza religioasă a românilor de azi; unor eventuale conflicte se poate preveni ușor. Nici nu poartă vină la noi aceia, cari eventual nu au încă convingerea religioasă! Ne lipsește o activitate corăspunzătoare din partea clerului: *apologia creștinismului*, prin cărți și reviste, prin predici și conferințe. Să se arete, cât de puțin se împotrivesc adevărurile religiei noastre — științelor profane; apoi cum se înțeleg acelea, ce este esența creștinismului?

Doar nu e lucru mai ideal, decât a vedea, cât de frumos se pot combina învățăturile creștinismului cu științele pozitive! Și numai așa are pace și îndestulare sufletul unui om cult și învățat de azi.

Ce privește *conferințele religioase*, acelea ar avea la noi acelaș rost, ce-l au misiunile la popor (deocamdată, căci bine știu eu diferența esențială, ce este între ele). Eu aș fi de părere, că obiceiul acela să se introducă mai ales în orașele noastre, unde avem inteligență mai multă. Să se țină astfel de conferințe, fără deosebire de confesiune. Sunt anumite ocaziuni, când acelea sunt cu mai mare interes ascultate. În biserica rom.-cat. aflăm mai ales la catedrale, de regulă în postul Paștilor, astfel de conferințe. Așa a ținut în săptămâna mare a anului trecut P. S. Sa Episcopul *Hossu* în catedrala din Lugoj, conferințe religioase, punând prin aceasta început unei activități noi în sf. noastră biserică.

Ce privește *literatura bisericească*, de chestia aceasta mă voin ocupa deosebit. Aici observ numai, că atât la noi, cât și în România, terenul acesta de activitate e foarte *neglijat*. Puțin se produce, și ce se produce, e în mare parte *neîndestulitor*. Frumoase cestiuni s'au tratat în secțiunea bisericească a Congr. V. al Asoc. pentru întăr. și răsp. științelor rom. (ținut în București, 7 Sept.—10 Oct. v. 1906), astfel: *activitatea extra-*

pastorală a preotului; cauzele crizei religioase a tineretului de azi; despre morala creștină; coborârea sentimentului religios; apologia monahismului; istoricul și activitatea bis. rom. (Natura, 1906. p. 22—3). Precum vedem, și cei din România sunt în conștiința stărilor religioase la noi și a indigențelor, dar de lucrat? Au ei de gând să-și facă ceva întru sanarea neajunsurilor? ei o știu!

„Sunt *trei întunecimi*, cari cuprind spiritele națiunilor decadente: *scepticismul, materialismul, cosmopolitismul*, consecinți ale scăderii principiului lor vital.“

„Și sunt *trei lumini*, care izvorăsc din exuberanța vitalității popoarelor tinere: *creștinismul, idealismul, naționalismul*. Pe acestea trebuie să le cultivăm noi, românii, cari suntem abia la începutul dezvoltării noastre ca națiune“ (A. C. Cuza, l. c.)

Aceștea am ținut de relevant, față de raționalismul religios la noi.

Videant consules!

Nicolae C. Brinzeu.

nu numai, că nu vrea să lărgească și să garanteze tot mai mult această libertate, ci promite la toate privilegiile, că va înăspri paragrafi, cari țârmuresc libertatea scrisului în foi, și că va pedepsi cu asprime nu numai pe cei ce scriu, ci și pe cei ce susțin pe gazetari. „Cunoaștem din practica de până aci — esclamă vorbitorul, — în contra cui sunt îndreptate intențiunile guvernului“. Și o știe mulțimea aceasta, care a aclamat pe dl Ciato, care încă suferise asprimea legii, în temnița Seghedinului. Continuând, oratorul protestează cu toată tăria contra acestui nou atac, plănuț de guvern, pentru că ascuțitul lui e mai ales îndreptat contra noastră, a Românilor, căroră, abea ne-a mai rămas vre-un mijloc de apărare, afară de foi. Cu toate acestea, cu toată soarta amară și de până aci a gazetărilor noștri, n'am fost sdoși nici stârpiți, pentru că azi avem de trei ori atâtea gazete românești, ca înainte cu câțiva ani.

Citează apoi cuvintele unui mare filosof (Spinoza), care se exprimă în chipul cel mai aspru contra statelor și guvernelor, cari urmăresc ca pe criminali, pe oameni onorabili, cari cugetă liber și nu știu sau nu vreau să se prefacă.

„Suntem iubitori de ordine, avem respectul legilor și mai presus de toate ne iubim patria noastră“, dar nu suferim odată cu capul ca cineva să se atingă de ființa noastră românească, căci „avem și noi un credeu, pe care poetul Coșbuc, l'a cuprins așa de fidel în frumoasele versuri:

„Tot una e dac'ai murit
„Flăcân ori moș îngârbovit,
„Dar nu-i tot una leu să mori
„Ori căne înlântuit“.

Indelungi și repetate aplause și aclamări au răsunat la adresa entusiastului și infocatului vorbitor.

Ne mai fiind nime insinuat la discuția acestui punct să dă cuvântul părintelui canonic *Dr. Augustin Bunea*. Apariția sa e salutată cu vii aclamațiuni și fiecare își impune o mai încordată atenție spre a urmări și mai bine pe distinsul orator. Dsa vorbește improvizând, însă la înțelesul și inima tuturor:

„Oameni buni!“ începe vorbitorul cu glas vibrând de emoția momentului, „tresar, când văd adunați la olaltă atâtea Români, cari nu și-au pregetat, să vină din depărtări, pentru a-și recori sufletul la cuvintele noastre“. Și din ce în ce glasul său se întărește și înalță, cât răsună prin vasta piață a Blajului. Vom cercă să schițăm în palide cuvinte acest frumos discurs, care e pagubă, că n'a fost stenografat.

„Dujmanii trebuie să recunoască, că Românii au multe virtuți și frumoase însușiri. Intre aceste strălucește mai ales credința cătră tron și capul încoronat. Oasele lor au albit câmpiile Lombardiei, pin văile Boemiei au curs sângele Românilor și Dunărea adeseori a fost înroșită de sângele părinților noștri, pentru a ține sus și slăvit tronul Majestății Sale“.

„O altă însușire e dragostea nefățărută față de patrie. Nu se poate spune cât sânge au vărsat Românii pentru țara lor! Când pardele Turcilor năvăleau peste Dunăre, Românii lăsau toate și grăbiau cu dragă inimă contra barbarilor. Adese numai femeile mai rămăneau acasă, ca să îndeplinească ele greul lucru al câmpului.

Și oratorul arată, că urmarea acestei dragoste pentru patrie, a fost organizarea celor trei regimente românești de graniță, sub împărăteasa Maria Teresia.

„Dar nu numai credința cătră Majestatea Sa și cătră patrie, dar și credința cătră limba și legea strămoșască îl caracterizează pe poporul românesc. Sunt 2000 ani de când a început să se plămădească poporul românesc pe ambii țârmuri ai Dunării de jos, pe cari au pus stăpânire strămoșii noștri. 600 ani am stat sub ocrotirea Romei și în credința și în sânge. Ea ne-a învățat limba, pe care n'o putem uita“. Și oratorul continuă înșirând povoiul limbilor barbare, cari au sdrobit tot ce au întâlnit în calea lor, castele, fortărețe și cetăți, n'au putut să ne răpească însă legea și limba. „La vetrele caselor și în codrii și în cântecele de jale s'a păstrat limba românească. Dar a trecut povoiul barbarilor, cum se scurge o apă mare, după ce a inundat tot, și firicelul de iarbă iar a început a încolți. Poporul românesc iar s'a încheat și el. Mai întâiu în biserică, unde s'a putut, s'a organizat sub voevodi și kneji și a început o nouă viață națională, și Dumnezeu ne-a ajutat. Și azi nu mai poate ori cine să-și bată joc de noi. Avem doue mitropolii, o mulțime de instituțiuni culturale și în câțiva ani ne-am ridicat la 3400 școale populare. Am luat pânea din gura copiilor, spre a plăti pe învățator, am vândut vita din jug spre a câștiga puțină carte, care să ne lumineze viitorul. Și astfel mereu am mers înainte.

„Numărul oamenilor cu carte a crescut, cât azi avem podoabe, cari ne fac cinste în ochii străinilor.“ Și păr. Bunea pomenește pe Coșbuc și Goga, „dulcii cântăreți ai neamului, pe cari ascultătorii îi aclamă.

„Dragostea de carte a prins rădăcină, — continuă dsa, — țărani noștri au început a cumpăra cărți și gazete, spre a se lumina.

„Voi ați zidit școale, pe cari voiți să le țineți și mai departe. Și, vorbesc din sufletul vostru, pentru că știu ce gândiți, — voi nu sunteți împotriva, ca învățătorii vostri să nu capete leafă mai mare dela stat, căci legile țării obligă statul să îngrijească de celea ce sunt de lipsă pentru susținerea bisericilor, școalelor, preoților și învățătorilor.

„Tălmăcesc gândul vostru când zic, că voi nu doriți, ca școalele voastre, să nu mai fie și de aci înainte românești. Tot Românul dorește, ca ele să rămână așa cum s'au făcut. Legea obligă statul să respecte caracterul românesc al școalelor și noi dorim ca legile acestea să se țină cu tărie. Am spus că suntem supuși credincioși ai Majestății Sale și a constituției și nu vrem să fim întrecuți în această credință de alte popoare. Avem însă în acelaș timp și dreptul de a cere să nu ni-se știrbească drepturile garantate tot prin lege. Dacă plătim dări, dăm soldați și ne supunem legilor, avem dreptul să cerem dreptate și dreptate va fi, când un popor poate să învețe și să se cultive în limba lui. Și mi-s'a cutremurat sufletul, când ministrul Apponyi a prezentat proiectul său căci o parte din școale, cu limba de propunere românească, nu vor mai fi pe viitor. Aprobarea cărților de școală se va lua dela autoritățile bisericesti și se va da celor ce dictează legile. Și cum în țară sunt atâtea confesiuni, ministrul nu poate fi pentru toți, decât dacă scoate din cărțile de școală, cele

ce se țin de credință, cari învățături sunt diferite unele de altele. Astfel va trebui să scoată credința din cărți și copii noștri să fie crescuți din cărți, cari nu vorbesc de credință.“ Și după ce înșiră toate acelea pe cari noul proiect le poștește dela școalele confessionale subvenționate de el, prin ce se face nesimpatic tuturor confesiunilor și naționalităților, oratorul continuă: „Ne mai amăgesc și cu aceea că dacă copii noștri vor învăța limba ungurească, vor ajunge în deregătorii. Și cu toate că avem tineri culți, cari știu mai bine ungurește ca mulți unguri, totuș iată aci în Blaj de pildă câți români sunt în deregătorii de a statului? (Servitoriul protopretorului! Culeg.) Sunt momeli acestea, pe cari le respingem, pentru că ni-e scumpă limba.

Vorbitorul aduce de pildă pe Unguri, care își iubesc așa de mult limba lor, cât cu tot potopul popoarelor barbare și-au păstrat până azi limba lor. Ungurii au rămas, dar au rămas și Românii.

Trecând la alt șir de idei, arată dragostea cea mare, pe care Românul o are față de biserică sa, în care slujba sfântă, și toate ceremoniile se îndeplinesc în limba sa, pricepută de toți, și „noi vrem cu toții ca așa să rămână și pe viitor. Proiectul ministrului Apponyi atacă și temeliile bisericeii, pentru că în școală învățându-se în altă limbă, copiii nu vor mai pricepe toate lucrurile, ce se petrec în biserică și așa încetul pe încetul se vor înstrăina de biserică și pe încetul bisericile vor fi părăsite și se vor ruina lipsindu-le poporul.

„De aceea ați venit aci — încheie oratorul — ca să luptați cu toată tăria contra apucăturilor aceloră, cari vreau să ne înstrăineze de limba noastră. Să știe toată lumea — și Majestatea Sa și guvernul și dieta, că pentru sângele ce l-am vărsat întru apărarea acestei țări, suntem vrednici, ca acest proiect să se retragă!“

A fost o furtună de aplause și nesfârșite aclamări. Vorbirea părintelui canonic Bunea, a încălzit inimile tuturor, pentru că le-a zugrăvit cu deamăruntul ilegalitățile, ce ni se vor face, dacă proiectul școlar va deveni lege. Constatările făcute de vorbitor, vor rămâne multă vreme întipărite adânc în inimile miilor de ascultători.

Ca ultimul vorbitor ie cuvântul dnul *Stefan Roșian*, care reasumând esența discursurilor rostite, sfătuiește poporul să-și iubească biserică și limba. Spune că dorința noastră a tuturoră este ca în această țară să stăpânească dragostea și frățietatea prin proiectele discutate azi însă, se vatămă aceste doue frumoase simțeminte; dsa prezintă următorul proiect de rezoluțiuni:

Românii din cercurile electorale Aiud, Vințul de jos, Dicio-Sân-Mărtin și Uioara întruniți în adunarea poporală ținută în piața Blajului, Duminecă la 10 Martie 1907, după ce au discutat cestiunea sufragiului universal și a libertății de pressă, pe cum și proiectul despre raporturile de drept ale școalelor populare primare, ce nu au caracter de stat, și despre lefile învățătorilor dela școalele comunale și confessionale, au adus următoarea

Hotărâre:

I. Adunarea poporală cere și pretinde dela toți factorii constituționali ai Ungariei, ca conform mesagiului de tron al Majestății Sale Imperiale și regești apostolice, cu care s'a deschis dieta din 1906, să se introducă fără amânare și în Țara-Ungurească votul universal și secret. Cercurile electorale să se rotunzească astfel, încât toate popoarele Ungariei să-și poată validă voința în ocărnuirea și administrația statului, potrivit cu numărul lor și cu jertfele de sânge și de avere, ce ele le-au adus totdeauna și le vor aduce pentru patria comună. Pacea, liniștea și bunăstarea patriei nu se poate dobândi decât prin o lege electorală dreaptă, care se deschidă porțile constituției pentru toate păturile societății și pentru toate popoarele țării și astfel să dea acestor popoare una din celea mai puternice garanții pentru existența și dezvoltarea lor, conform însușirilor lor etnice și tradițiilor și aspirațiilor lor culturale.

II. Adunarea poporală văzând, cât de des și cât de greu sunt oșândiți mulți dintre acei concetățeni, cari în pressă își ridică glasul pentru drepturile popoarelor din Ungaria și fiind convinsă, că delictele de pressă nu pot fi judecate cu dreptate decât numai de acei cetățeni cari cetesc și pentru cari s'au scris produsele de pressă, cere și pretinde o lege de pressă, care se închidă pentru totdeauna ușa la izbucnirile animosităților dintre popoarele conlocuitoare și care să nu poată sugrumă niciodată libertatea gândirii și a cuvântului și mai ales să nu poată împiedeca manifestarea voinții, dorințelor și aspirațiilor popoarelor ce alcătuiesc statul ungar.

III. Adunarea poporală își ridică glasul sau de protestare înaintea tuturor factorilor constituționali ai țării, împotriva proiectului de lege despre raporturile de drept ale școalelor populare primare ce nu au caracter de stat, și despre lefii învățătorilor dela școalele comunale și confesionale, și pretinde, ca acest proiect să fie luat dela ordinea zilei în parlamentul țării. Nu îmbunătățirea lefii învățătoresci ne neliniștește, ci condițiile de cari este legată această îmbunătățire. Împlinirea acestor condiții, așa pe cum este prevăzută în proiectul de lege, nu poate avea altă urmare, decât desființarea naționalităților nemaghiare și a bisericilor lor. Nu se mai ține seamă în acest proiect de legile fundamentale din 1868, pe cari se întemeiază și de cari este legată restabilirea constituției ungare. Limbile naționalităților sunt scoase chiar și din acelea școale agronomice de repetiție cari vor fi susținute de naționalități și de bisericile lor și astfel se vatămă paragraful 17 din art. de lege 44 din 1868, care îndatorește statul ca în ori și ce fel de școale,

chiar și în celea de stat până sus la academii și la universități să se îngrijască, ca naționalitățile nemaghiare să se folosească numai de limba lor în predarea învățământului public. — În celelalte școale primare confesionale să dă limbei maghiare un teren atât de larg, încât limbile naționalităților abia mai au ceva loc.

Celea mai importante obiecte de învățământ, ca aritmetica, istoria, geografia, constituția patriei, au să se predeie în legătură cu învățarea limbei maghiare și după manuale și plan aprobate exclusiv de ministrul de culte și instrucțiune publică, ceea ce face aproape cu neputință instruirea și creșterea pruncilor în limba părinților. Senatele școlare, preoții, învățătorii și auctoritățile cele mai înalte bisericesti sunt silite a-se îngrijii de învățarea limbei maghiare în măsură așa de mare, încât fiecare prunc, când iese din școala elementară să știe vorbi și scrie ungurește. Și măcar că din punct de vedere pedagogic aceasta este o pretenziune nefirească, iar între împrejurările noastre etnografice pretenziunea aceasta nu se poate împlini, totuși dacă nu se obține acest rezultat proiectul de lege dictează pedepse aspre asupra senatelor școlare, asupra preoților, învățătorilor, și asupra auctorităților bisericesti, și merge așa departe încât în multe cazuri sistează chiar și dreptul bisericeii de a-și susține școala. Astfel stând lucrul, proiectul de lege țintește la desființarea naționalităților cu ajutorul școalelor proprii, ce și-le-au înființat cu mari jertfe, ceea ce spune apriat și Ministrul de culte și instrucțiune publică, când în motivarea proiectului de lege arată că scopul aceluia este contopirea națională (nemzeti összeforradás). Prin aceasta este însă amenințată însăși existența bisericilor românești, cari folosindu-se în cultul dumnezeiesc numai de limba românească, trebuie să-și piardă neapărat pe credincioșii lor, îndată ce aceștia nu vor mai primi în școalele primare o instrucțiune bună și largă în limba lor națională, care singură îi poate face să priceapă toată slujba dumnezeiască, singură îi poate lega pentru totdeauna de adevărurile, cari se predică în toate cântările bisericesti, din toată maiestatea și frumseța fără părechie a cultului dumnezeiesc din bisericile noastre.

Biserica totdeauna a socotit școala de cel mai puternic mijloc pentru conservarea sa proprie. Prin proiectul de lege de care ne ocupăm, ni-se iă însă din mână chiar acest mijloc de existență. Căci nu mai poate servi bisericeii acea școală, care după proiectul de lege nu mai folosește manuale aprobate de auctoritatea bisericască, ci exclusiv de Ministrul de culte și instrucțiune publică; care nu mai are învățător

numit în mod independent de cătră susținătorii ei, ci numai cu aprobarea ministrului; căruia nu-i mai prescrie biserica planul de învățământ, ci Ministrul; — care nu-și mai poate înlătură învățătorul necredincios și stricat fără de aprobarea ministrului. Nu poate duce decât la destrămarea organismului bisericesc acea școală, care după proiectul de lege dă învățătorului leafă mai mare, decât preotului, și astfel aruncă între acești doi factori culturali mărul de ceartă, de invidie și de împărechiere; care se scoate aproape cu totul de sub înriurinta bisericeii și se pune sub înrăurinta unor factori, cari pot fi purtați de spirit dușmănos față de biserică și de instituțiunile ei.

În fața acestor mari primejdii pentru existența poporului românesc și a bisericilor lui, noi toți cei adunați aici ca niște supuși credincioși ai Majestății Sale Regelui nostru apostolic și ca cetățeni devotați ai țării de sub stăpânirea Lui preainaltă, ne ridicăm glasul nostru de protestare, și cerem dreptate, care trebuie să ni-se dea în schimb pentru sângele și averea, ce le jertfim pentru mărirea patriei și a tronului.

IV. Totodată adunarea roagă pe Ilustrii nostri Arhieriei ca la locurile competente să lucre din toate puterile să se delătore atentatul îndreptat împotriva legii și a limbii noastre.

V. Adunarea cu tot dreptul nurește credința și nădejdea, că deputații nostri vor lupta cu toate armele legale în parlamentul țării ca proiectul de lege a ministrului Apponyi, privitor la învățământul poporal să se ieie dela ordinea zilei.

VI. În fine, adunarea roagă pe deputații naționaliști, să organizeze o adunare de protestare a întregului neam românesc din Ungaria.

Înainte de închiderea adunării se cetește o telegramă sosită dela Ludoș, de următorul cuprins:

„Aderăm intru toate rezoluțiunei adunării populare din 10 Martie 1907 din Blaj. Nicolau Solomon, protopop, Dănilă Muntean, notar penzionat, Dr. Ioan Oltean, avocat, Vasile Morariu, învățător, Romeo Muntean, jurist, Victor Mureșian, jurit, Andreiu, preot, Ioan Russ, proprietar, Veturia Muntean, Otilia Oltean, Moga, Tănase, Ghirca, Ioan Pop, Ioan Stoica, Iacob Uțiu.“

După adunare a mai sosit o telegramă din Tobanul-vechiu:

„Românii din Tobanul-vechiu salută cu însuflețire adunarea din Blaj, ca apărătoarea culturii naționale. Brumboiu, Manuilă, Crăciun, Pop, Voda, Grozea, Clocean, Mucea, Nemeș, Ungur, Muscan.“

O a treia telegramă a sosit dela teologii români din Ungvár.

În aceeași rânduială bună, cum a venit, se împăștia poporul, cu sufletul plin de învățăturile primite și cu conștiința națională trează.

Deie Dumnezeu ca glasul miilor de Români, adunați la Blaj, să aște răsunset la cei în drept!

Noutăți.

Din Arhidieceză. Ajutoarele văduvelor au crescut în anul acesta la 144 cor., a unui orfan cu mamă 48 cor., și-a unuia fără mamă 72 cor. Ajutorul cel mai mare ce s'a dat, e de 432 cor. Avera fondului văduvelor și orfanilor de preoți s'a ridicat la sfârșitul anului trecut la suma de peste 415 mii cor.

— **Duminecă** în 10 Martie au fost hirononiți întru preoți: *Ștefan Halmágyi* dispus de adm. par. la *Bărcuț*, — *Azente Geamăn* dispus de adm. par. la *Rucăr*, amândoi în Vicariat, — *Iuliu Cioba* dispus de adm. par. la *Nadeșu română* tr. Reghin și — *Avram Năpău* dispus de admin. paroh. la *Sohodol* tr. Roșia.

Din dieceza de Orade. Fruntașa parohie Sătmăreană, *Sanislău*, sediul nou înființatei bănci populare „Arina” a căpătat de paroh-protopop pe meritosul bărbat și zelosul preot: *Alex. Pop*, pânăci paroh al Zăzarului de lângă Baia-mare, și vice-prezident al reuniunii învățătoarești Sătmărene. De protopopi onorari au fost denumiți parohul catedralei: *Petru Popeseu* și *Florian Selagian*, paroh de Piscolt. — Felicitări.

Hymen. *Teodor P. Branea*, cleric abs. și *Maria Drăgan*, anunță celebrarea cununiei lor pe Joi în 14 Martie n. a. c. în biserica gr.-cat. din Dămuc.

— *Eugen Mezei*, medic și *Irena Nemeș*, anunță cununia lor, celebrată la 10 Martie a. c. în Biserica gr. cat. din Turda veche.

— *Ioan Spinean* culegător-tipograf și *Paraschiva Simțion* logodiți. Felicitări.

Mulțămită publică. Subscrisul Curatorat gr.-cat. din opidul Cojocna, aduce prin aceasta cea mai fierbîntă mulțămite Escelenței Sale Preabunului nostru Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Victor Mihályi de Apșa pentru ajutorul de 1000 coroane, dat Parohiei noastre pentru edificarea caselor parohiale protopopești, cu care ne-au îndemnat foarte mult spre jertfire. — Cojocna 14 Faur 1907. În numele Chratoratului bisericesc. *Ioan Hățăgan*, par. și protopop gr.-cat. *Ilie Popoviciu*, curator primar.

Pentru gimnaziul din Brad. Damele române din Năsăud invită la *Petrecerea de dans* împreună cu diverse producțiuni, care se va aranja Sămbătă în 16 Martie st. n. 1907 în Năsăud în sala de gimnastică dela gimnaz. Venitul curat al petrecerii, pe cum și al „buffet“-ului aranjat de dame cu aceasta ocaziune, e destinat pentru scopul completării gimnaziului din Brad.

Convocare. Societatea „Concordia” din Blaj, își va ține *Adunarea generală* Duminecă în 24 Martie n. 1907, la 2 oare p. m. în localul societății meseriașilor din loc. — *Teod. Onișor*, prezident. *Aug. Grușia*, notar.

Din Sălăgiu. Ni-se cere publicarea următoarelor șire: În urma recercării oficioase a Escelenței Sale Episcopului nostru, ca protopopii tractuali să îndemne preoțimea și credincioșii din tractele concernente pentru a adună oferte benevole în scopul, de a se putea la timpul său ridica o biserică gr.-cat. română corespunzătoare mării lui Dumnezeu și cerințelor timpului modern pentru credincioșii numeroși, — apoape una mie de suflete, — dar săraci, în capitala Sălăgiului, în Zelau; am aflat de bine prin circular a apelă la generozitatea clerului și a credincioșilor din tractele Șomcutei- și Mireșului-mare, pe cari le conduc interimal. La căldurosul meu apel s'a colectat în anumitul scop prin 10 preoți din ambe tractele suma de 346 cor. 26 fil., o sumă în fine destul de frumoasă; având însă în vedere, că în acestea două tracte fungează 20 preoți în vre-o 33 comune cu filiale cu tot, te cuprinde o durere, când vezi că jumătate din cler și vre-o 23 comune nu s'au încălzit de loc, nici de sublimitatea scopului, nici de căldurosul apel al circularului. Comunele, din cari, și sumele, cari s'au primit sunt următoarele: Șomcuta-mare 79-60 cor., Pribilești 66-98

cor., Gaura 48— cor., Bozinta-mică 38-40 cor., Buteasa 26-60 cor., Varaiu 26— cor., Lucăcești 22-72 cor., Posta 19-36 cor., Berchezoaia 10.— cor., Remetea 8-60 cor. Suma totală 346 cor. 26 fil., care sumă s'a susținut Prea Ven. Capitul. Rezultatul colectării poate servi de un barometru al gradului interesării clerului și credincioșilor pentru scopuri culturale, filantropice și umanitari. Comune mari și mai avute n'au contribuit cu nimica; comune mici și sărace cu câte 50—60 cor., Șomcuta-mare, la 20 Febr. 1907. *Ioan Serbu*, protopopul Șomcutei-mari și adm. int. prot. tr. Mireșului-mare. — Tot pentru acest scop dl protopop *Ioan Papiriu Pop*, a primit din parohiile: Cătelul-român 85 cor., Cătelul-ung. 51 cor., Giurtelec 40 cor., Bădăcin 38 cor., Siciu 25 cor., Badon 13-40 cor., Guruslău-ung. 17-30 cor., Bocșa-rom. 25 cor., Periceiu 31 cor. și Recea 25 cor. total 350 cor. 70 fil.

Aviz. Sub numele „Vulturul”, institut de credit și economii societate pe acții, cu sediul în Diciosănmărtin, s'a înființat un institut de bani, care și-a început activitatea cu 1 Martie 1907. Localul institutului se află în fața judecătoriei cercuale și a caselor comitatului Târnavei-mici, în casele dlui avocat Caluțiu. Institutul face următoarele operațiuni: 1. Primește depuneri dela privați pe lângă condițiuni favorabile. 2. Acoardă împrumuturi pe cambii cu garanți buni. 3. Acoardă împrumuturi pe contracte cu chizeși buni. 4. Dă împrumuturi pe intabulare pe lângă cele mai favorabile condițiuni. 5. Acoardă împrumuturi de cont-curent pe lângă acoperire ipotecară, de efecte, obiecte prețioase, și altele. 6. Efectuește operațiunile de incasso și tot felul de comisiuni. 7. Acoardă împrumuturi pe produse, etc. etc. În fine institutul face tot soiul de afaceri comerciale pe lângă cele mai favorabile condițiuni. — *Direcțiunea.*

Curs de desen în Sibiu. Cu aprobarea ministerului de culte și instrucțiune publică se va ține în Sibiu un curs de desen. Cursul va ține câte 7 săptămâni în decurs de 2 veri, adică peste tot 14 săptămâni. În anul acesta cursul se începe în 1 Iulie n. și ține până în 17 August. La acest curs pot lua parte parte învățătorii și învățătoarele. Întru cât vor permite împrejurările vor fi admiși și meseriași și femei, cari doresc să se perfecționeze în desen. Cursul e gratuit. Frecvențanții, cari nu-și au locuința în Sibiu, pot reflectă la cvartir gratuit și eventual și la oarecare ajutor în bani. Acest ajutor însă se va da numai după absolvirea cursului. — După încheierea cursului în anul 1908 frecvențanții vor da un examen de capacitate înaintea unei comisii compuse — pe lângă directorul școlii de meserii orășenești din Sibiu și cei 2 profesori conducători — din directorul suprem al instrucțiunii pentru meserii al statului și un specialist delegat de ministru. Cei cari vor presta examenul cu succes capătă un testimoniu pe baza căruia sunt îndreptățiți a propune desenul în școlile de meserii. Deoarece desenul trebuie predat și în școlile populare, e de dorit ca să ia parte și dintre învățătorii nostri cât mai mulți. Cu deosebire e de interes acest curs pentru învățătorii dela orașe și din co-

mune mai mari, în cari se află și un număr oarecare de meseriași. În orașe și în comune cu un număr anumit de meseriași se organizează pretutindenea școlile de meserii pentru ucenici. În aceste școlile desenul ocupă loc foarte însemnat. Prin urmare aceia dintre învățătorii, cari au evaluează recerută, câștigată pe o cale relativ scurtă și ușoară, se pot aplica la predarea desenului în școlile de meserii din orașul sau comuna lor. Astfel își crează un venit lateral destul de însemnat. A da învățătorilor posibilitatea să se evalueze pentru predarea sistematică a desenului este de mare interes și pentru comune, și cu deosebire pentru acelea din cari mulți copii doresc să intre la vre-o meserie la oraș. Deoarece este știut, că aceia dintre învățătorii de meserii, cari în vremea cât au mers la școală în sat, s'au împărțit de o instrucțiune bună și temeinică în desen, izbutesc să-și ajungă scopul mult mai ușor și se fericesc mai curând și mai bine ca alții. De aceea comunele bisericesti și politice cari dispun de mijloace în interesul lor propriu, ar face bine să vie în ajutor aceluia dintre învățătorii lor, cari sunt aplicați să cerceteze cursul de desen din Sibiu. O jertfă relativ mică de 100—150 cor., date învățătorului pentru întreținere în timpul duratei cursului ar fi cu folos mare pentru comuna respectivă. Recomandăm deci cu toată căldura învățătorilor nostri și comunelor cursul de desen despre care e vorba. Înștiințări pentru primire sunt de făcut la dl *Martin Schuster* directorul școlii de meserii orășenești din Sibiu (Nagy-Szeben, Saggasse 29), în timpul cel mai scurt. Informații mai de aproape se pot cere și dela dl T. Popovici, profesor la Seminarul din Sibiu.

Carti noua. Inregistrăm aci apariția unei scrieri de mult interes pentru tinerime: *Artă dansului de Bigeanu*. Cuprinde câteva date istorice despre dans la străini și români, esericiții premergătoare și apoi dansurile moderne, însămnuindu-se cu precisiune chipul cum au să fie esecutate Broșura se termină cu câteva modele pentru ordinele de dans și cu unele reguli de bunăcuviință. Cărticica aceasta așa de interesantă costă numai 80 fil. și se poate procura dela librăria arhidiecezană. Noi o recomandăm cu căldură pentru tinerimea de amândouă sexele.

Necrolog. † *Samuil Pop*, paroh gr.-cat. în Berind, a încetat din viață Duminecă în 3 Martie n. în al 78-lea an al etății, 54-lea al preoției și 32 al văduviei sale, provăzut cu sf. sacrameinte ale muribunzilor.

— † *Vasilie Muste*, cand. de avocat în Corueni, după lungi și grele suferințe împărțit cu sfințele taine, în 26 Februarie n. în etate de 24 ani, și-a dat nobilul său suflet în mâinile atotputernicului Creator.

În veci amintirea lor!

Posta Redacțiunii.

† C. După cum ai putut constată ai fost întrecut de altul. Manuscrisul ți-l'am păstrat, poți să-l primești când vrei.

V. P. Rugăm să ne spedeți operatul spre a-l ceti. Îi vom face cu plăcere loc.

I. B. Vom vedea, dacă va fi să se mai publice.

I. I. În numărul viitor.

FISCHER & COMP. NAGYENYED Ungaria.

100 kg. CAT.

ȘCOLILE de POMI și VIȚE de VIE ÎMPREUNATE FISCHER & COMP. și M. ANDROSI.

Partea literară.

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare și fine.)

34

Așa s'a întâmplat, că în cursul unui an, urmele activității destrăbălate a lui Knack au dispărut aproape cu totul. Tineretul din Schwanheim s'a întors iarăși la vechile sale moravuri.

Bucuria comunei asupra introducerii din nou a școlii creștine era mare, și interesul ce-l manifestau tărani pentru relațiile private ale lui Toni, erau o dovadă de stimă și iubire. A făcut cu deosebire bună impresie, că nu și-a ales viitoare soție din alte părți, ci a luat o simplă fată din comuna sa. Și laudele ce i-se aduceau pentru acest fapt erau sincere și lipsite de orice gelozie, căci în adevăr Roza lui Kehrwald era cea mai frumoasă, cea mai înțeleaptă și cea mai morală din comună.

Cerul ce se întindea deasupra comunei Schwanheim, într-o zi de toamnă era cu deosebire răzător. Clopotele sunau și mulțimea umplu biserica ca într-o zi de mare sărbătoare, cerând binecuvântarea lui Dumnezeu asupra noilor căsătoriti.

După cununie a urmat nunta. Casa cea mare și largă a lui Kehrwald era văruită proaspăt și mobila era scoasă afară ca să se facă loc pentru mese, pe lângă cari erau adunați primarul, consiliul comunal, consiliul școlar și alți oaspeți. Locul de onoare de lângă Roza îl ocupa bătrânul Gerstle, a cărui bucurie părintească era extra-ordinară.

„În viața aceasta mi s'au împlinit cele mai frumoase speranțe“, zicea el în taină către vecinul său, primarul Redlich. „Ceeace mai înainte nu puteam să cred că va fi posibil, s'a întâmplat, — Toni al meu și-a ales vocațiunea de învățător. Știu, că va face totdeauna onoare și nici odată rușine vocațiunii sale, căci este un fiu credincios al sfintei noastre biserici, pătruns de înșămănătatea ce o cuprinde în sine funcțiunea sa, precum și de însuflețirea de a face din tineretul, lui încredințat, buni creștini și harnici cetățeni. Acum și-a luat tovarășă de viață pe Roza, ale cărei calități sunt o garanție deplină pentru o viață fericită în căsnicie.“

„Ceeace spui dta este în totul adevărat“ răspuse primarul. „Dar nu numai dta singur ești fericit, ci întreaga comună, fiindcă cu ajutorul lui Dumnezeu am căpătat iarăși un învățător creștin și cu aceasta s'a sfârșit gospodăria dracului. De asemenea cred și eu, că Toni și Roza vor fi fericiți împreună, căci amândoi se iubesc sincer, și iubirea este prima condițiune pentru fericirea în căsătorie.“

Conversația aceasta intimă fu întreruptă de veseli commeseni, cari spuneau fel de fel de lucruri hazlii, și făceau diferite pozne după cum se obișnuiește la asemenea ocazii.

Cătră seară femeile și-au luat rămas bun, iar bărbații s'au apropiat unii de alții, formând un grup unde discătau fel de fel de chestiuni.

Roza și Toni s'au dus la chinoscul lor chioșc din grădină, unde au răsădit înainte cu nouă ani sămânța fericirii lor de astăzi. Și era iarăși o frumoasă zi de toamnă..... iarăși cădeau razele soarelui, ce sfîntia, pe viață de vie și pe dulcile ei fructe. — Iar mica fetiță care se apropiă atunci timidă de

el, rugându-l să se facă învățător, ședeă acum lângă dânsul cu cununa de mireasă pe frumosul ei cap și cu priviri pline de iubire cătră bărbatul său.

„Toată zina am înțotat în fericire și delicii, incapabil de cugetare și raționare mai serioasă, — acuma îmi veni în minte primul cuget, care mi-se pare că este un bun cuget!“ glumiă el. „Voi așeză aici o tablă comemorativă cu inscripția: „*În acest loc a rugat Roza pe Toni ca să se facă învățător!*“

„Și alta nimic? Cam macră inscripție!“ răspuse ea tot glumind. „Trebue să mai adaugi: „Toni a ascultat rugămintea și dorința Rozei. El instruește cu sârguință tinerimea în toate cunoștințele necesare pentru țară, el îi conduce prin educație creștinească și bun exemplu — la Dumnezeu, și îi face capabili să-și ajungă eterna lor destinațiune.“ — Și dacă tabla va zice numai atât, va zice de sigur însă prea puțin, căci Toni a înțeles bine prea importanta vocațiune a unui învățător, și-și sacrifică pentru ea toate puterile sale.“

„Am să-mi dau silința să merit aprecierile tale“, răspuse el cu un zimbet. „Premiul cel mai frumos i-se cuvine în tot cazul Rozei, căci prin rugămintele sale adresate lui Dumnezeu în timpul atâtor ani a creat oarecum pe învățătorul Toni.“

„Da, eu sunt datoră multă recunoștință lui Dumnezeu“, replică ea serioasă. „El mi-a auzit rugăciunile, mi-a împlinit dorința mea cea mai feraintă și a trimis comunei Schwanheim un salvator. O Toni cât de fericită sunt eu acuma, — plină este inima mea de bucurie! Ah, de-ar rămâneă numai totdeauna așa!“

Acelaș lucru deși în altă formă îl discută Kehrwald și oaspeții săi.

„Dela învățător depinde în mare parte dacă tineretul devine bun sau rău“, afirmă consilierul școlar Nübel. „Noi ne-am putut convinge destul de bine despre aceasta. Dnul Gerstle educă copii bravi, creștini, — cari făceau onoare comunei. Knack educă un tineret rău, care ne făcea rușine. Și fiindcă tinerii devin bărbați cari formează cetățenii comunei, este natural, că delă învățător depinde dacă comuna este vrednică de stimă, ori este rea.“

„Adevărat!“ confirmă Günther. „Dumnezeule, câte am suferit noi în cursul anilor delă Knack. Decă nu le-aș fi văzut nu mi-ar veni să cred.“

„Oameni buni, dacă ne gândim bine, mi-se pare că a fost bine că a venit Knack la noi“, zise Kehrwald. „El a condus școala fără frică și rușine, cum puteă să o conducă după legea instrucției. Rugăciunile le-a abrogat, catechismul nu l-a mai ascultat, de religie și-a bătut joc, propria sa necredință și-a mărturisit-o fără încunjur, iar pe copii i-a instruit într'un spirit pervers. Scurt, noi știeam cum stăm cu Knack. El ni-a deschis ochii și am văzut că avem pe dracul în școală. Dacă însă Knack n'ar fi fost așa de periculos și obrasnic, dacă și-ar fi tănuțit necredința și spiritul subversiv, dacă lupul s'ar fi răzbit în piele de oaie și ar fi pervertit copii în cealaltă direcțiune, atunci nu ni-am fi deschis ochii așa curând. Noi am fi rămas tot așa în răzătoare ca multe alte comune, cari au învățatori tot de țeapa lui Knack, dar nu așa de sinceri, ci mai șireți și mai vicleni, pentru copii însă

nu atât mai periculoși. De aceea devine tineretul astăzi în multe locuri în țara noastră așa de rău și fără Dumnezeu. Să petrec lucruri strigătoare la cer. Așa, să vă citez numai un caz: În Dorbirn, un băiat de școală a lovit în față și a scuipat icoana Mântuitorului și a blasfemat-o în mod infam. Vedeti oameni buni astfel de lucruri se întâmplă când are voie să între dracul în școală!“

„Nimeni nu se mai îndoiește că francmasonii și jidano-liberalii vor să răpească poporul creștin religiunea, și este de plâns că pot să o facă aceasta“, zise Günther.

„Un cuvânt greu este acesta „că pot!“ replică primarul. „Este trist că banda aceasta are trecere în Austria.“

„Deocamdată!“ luă acuma Gertle cuvântul. „V'am spus mai înainte că delă popor depinde, cum să fie guvernat. Alegerile hotăresc totul. Din păcate poporul creștin nu și-a făcut până acum datoria în această privință. Orbit cu desăvârșire, și-a ales pe dușmanii săi de moarte — pe jidano-liberali. Acuma a început să i-se deschidă cu încetul ochii poporului creștin, acuma își cunoaște exploatatorii, asupritorii și dușmanii religiunii sale și în cotro călătorim: spre anticreștinism și spre extradarea poporului muncitor în mâinile lipitorilor. De aceea poporul creștin se va lăpădă în fine de inerția-i tradițională și se va ridica ca să scape de pierire răsturnând pe tiranii săi. El se va grupă la alegeri în jurul conducătorilor creștini, în jurul bărbaților cari posedă inimă pentru suferințele poporului oprimat de jidano-liberali. Și păstorii rânduiți de Dumnezeu, episcopii și parohii, vor intra curagioși în campania electorală contra vrăjmașilor lui Dumnezeu și asupritorilor poporului, așa cum este de datoria lor. Și atunci, iubii mei amici, poporul creștin va ești biruitor. Jugul tirăniei jidovești va fi zdrobit, legea școlii neconfesionale și alte legi de felul acesta vor fi arse, iar din cenușa lor se vor înălța: „Libertatea, adevărul și dreptatea!“

„La acestea să zicem cu toții: Amin!“ încheiă Günther în aprobările generale ale commesenilor.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
p. redacție responz.: Augustin Gruția.

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studiū critic —.90
3. Câte-va momente din începuturile bisericii rom. de C. Auner —.20
4. Nume de familie la românii din Ungaria, de A. Viciu. —.12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan —.16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. —.30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3.40
8. Cele două fețe ale lumii de Nicu —.30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor —.16
10. Cele două conștiințe, piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

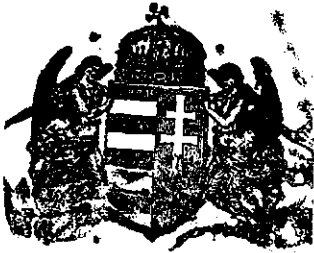
La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabrică

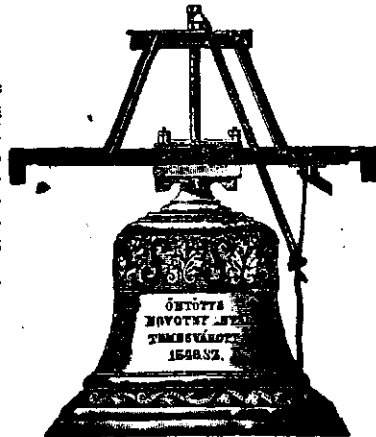
(8) 89-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de mult ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 89-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90.981.088 coroane.
capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4.077.788.78 c. petru capitale asigurate pe viața 3.568.863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagin I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Să caută:

2 învățacei

din casă bună, isteți, cu purtare morală bună. Să aibă școala confesională.

În atelierul de croitorie alui
Dionisie Trifan

(2) 6-? Blaj—Balázsfalva.

Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög — Blaj.

— Valabilă dela 1 Octomvrie n. 1906. —

cătră	g a r a	dela
	Teiuș—Tövis	
12-48	tren de persoane	1-02
7-85	tren accelerat	12-22
7-02	tren mixt (numai Joia)	4-05
2-52	tren accelerat	2-18
1-20	tren de persoane	9-05
	Copșa—Kis-Kapus	
1-07	tren de persoane	12-43
12-23	tren accelerat	8-34
4-09	tren mixt (numai Joia)	6-53
2-14	tren de persoane	2-15
9-06	tren accelerat	2-51
	Parajd	
3-02	tren mixt	8-44
2-49	tren mixt	6-48
9-11	tren de persoane (Lund, Mărcuș, Sâmbăta)	12-38

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

FLORICELE DE CÂMP,

schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

T u s ă !

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle de piept ale lui Kaiser

cu 8 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fl. și să pot afla la farmacia Carol Schiesal — Blaj. (13) 28-82

A apărut:

LITURGIERUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo 6 cor.
legat 9 ”
Pe hârtie velină consistentă:
crudo 5 cor.
legat 8 ”

AVIZ. Lemne de fag pentru foc se pot procura dela Erdő-Szt.-György, — vagonul costă 116 cor. — a se adresa preotului Mihail Piroșca în Bözödujfalu, — p. Erdő-Szt.-György. (14) 2-2

AVIZ! Mai am de vânzare viță de vie foarte frumoasă altotdă în viță americană cu rădăcină, după cel mai excelent metod (altotdă lemnosă), și anume: din muscateler 2000 bucăți; din fetestă (leányka) 1800 bucăți; din risling italian (Welch risling) 2000 buc.; din Som (smeger) 1000 buc.; și din moi (albi) 1300 bucăți. — Comandele să se trimită la adresa: George Șerban, par. gr.-cat. Smig (Somogyom), p. Medgyes. (15) 2-3